

TRANSITION

Transition Promotion Program

Інформаційний огляд

ТАЙМЕР ЗВОРОТНОГО ВІДЛІКУ: ДІТИ Й ВІЙНА

25.06–24.07

: 1 5 1 :

ДЕНЬ

: 3 6 2 4 :

ГОДИН

: 2 1 7 4 4 0 :

СЕКУНД

Інформаційний огляд

Таймер зворотного відліку: діти й війна
25.06-24.07

Автори: Валентина Потапова, Марія Суляліна, Анна Клименко

Верстка та дизайн: Макс Афанасьєв

Інформаційний огляд «Таймер зворотного відліку: діти та війна (25.06-24.07. 2022р.)»

/ В. Потапова, М. Суляліна, А. Клименко – Київ: ЦГП «Альменда» 2022. – 28 с.

підготовлено Центром громадянської просвіти «Альменда» у межах проєкту «Хроніки зруйнованого дитинства». Проєкт реалізується за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Чеської Республіки в рамках Transition Promotion Program.

Погляди, викладені у цьому матеріалі, належать авторам і не відображають офіційну позицію МЗС Чеської Республіки.

TRANSITION
Transition Promotion Program

Центр громадянської просвіти «Альменда» (ЦГП «Альменда») – громадська організація, зареєстрована в Ялті 2011 року. До 2014 року пріоритетним напрямком діяльності організації була просвіта в сфері прав людини. В 2014 році через окупацію Криму організація змушена була переїхати до Києва. На сьогодні пріоритетними напрямками діяльності організації є забезпечення систематичного збору точної, своєчасної, перевіреної інформації про brutальні порушення, вчинених щодо дітей в ситуаціях збройного конфлікту

Для підготовки моніторингових звітів ЦГП «Альменда» керується принципами об'єктивності, достовірності та своєчасності.

Детальніше про Центр громадянської просвіти «Альменда»:
<http://almenda.org>

Контакти для зауважень і пропозицій
Електронна пошта: almenda.ngo@gmail.com

ВСТУП

1 джерело

Цей інформаційний огляд продовжує серію матеріалів щодо фіксації [шести серйозних порушень](#)¹ проти дітей під час збройних конфліктів, які є предметом [Щорічної доповіді](#) Генерального секретаря ООН “Діти й збройний конфлікт” і [Щорічної доповіді](#) Спеціального представника Генерального секретаря у справах дітей і збройних конфліктів. А саме:

- вербування та використання дітей;
- вбивство й каліцтво дітей;
- зґвалтування та інші форми сексуального насильства проти дітей;
- напади на школи, лікарні та захищених осіб, пов’язаних з ними;
- викрадення дітей;
- відмова у доступі гуманітарної допомоги.

Інформаційний огляд «Таймер зворотного відліку: діти та війна (25.06-24.07)» має на меті систематизувати наявну інформацію про brutальні порушення, вчинені щодо дітей з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Для підготовки огляду зібрано й зафіксовано інформацію, наявну у відкритому доступі, проаналізовано статистику і дані з офіційних державних джерел Офісу Генерального прокурора, Міністерства освіти та науки України, Міністерства з питань реінтеграції окупованих територій України, Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, обласних військових адміністрацій.

Автори огляду керувалися під час визначення порушень основними міжнародно-правовими актами, базовими для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту:

- Конвенція ООН про права дитини
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах
- Женевські конвенції про захист жертв війни
- Додаткові протоколи до Женевських конвенцій
- Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону й негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці

- Римський статут Міжнародного кримінального суду й низка Резолюцій Ради Безпеки ООН, серед яких 1261 (1999), 1314 (2000), 1460 (2003), 1539 (2004), 1612 (2005), 1882 (2009), 1998 (2011) та 2225 (2015)
- Декларації про безпеку шкіл ЮНІСЕФ

В інформаційному огляді ми пропонуємо стислий опис подій п'ятого місяця повномасштабного вторгнення, що унаочнюють шість серйозних порушень проти дітей в умовах російсько-українського збройного конфлікту.

ВБИВСТВА ТА КАЛІЦТВА ДІТЕЙ

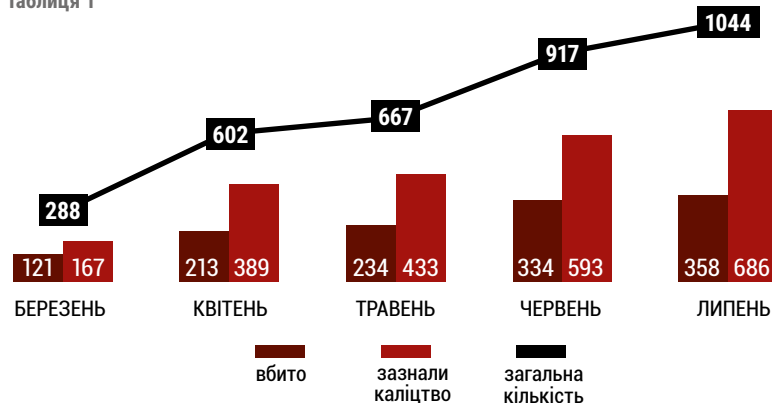
Міжнародне гуманітарне право має на меті максимальний захист цивільних осіб, тому заборона насильства щодо мирних мешканців, зокрема дітей, є основним принципом звичаєвого права з універсальним застосуванням до всіх ситуацій збройного конфлікту.

Також МГП будується на таких принципах, як відмінність і пропорційність. Ці принципи спрямовані на захист цивільних осіб від наслідків військових дій і передбачають запобігання непотрібним «побічним збиткам» в результаті бойових дій. Вони забороняють невибіркові та непропорційні воєнні напади, а також явні напади на цивільних осіб. Аналізуючи причини загибелі та каліцтва дітей протягом п'ятого місяця війни, ми можемо констатувати, що практично всі епізоди становлять брутальні порушення міжнародного гуманітарного права.

Майже п'ять місяців нехтуючи міжнародним правом, РФ продовжує вбивати й калічити цивільне населення, зокрема дітей. Станом на 24 липня 2022 року кількість вбитих дітей і покалічених дітей продовжує зростати (Таблиця 1²)

Вбивство та каліцтво дітей станом на 24.07.2022 року

Таблиця 1

2

Дані взяті з сайту
Офісу Генеральної
прокуратури
України, вони не
є остаточними,
оскільки триває
робота з їх
встановлення в
місяцях ведення
активних бойових
дій, на тимчасово
окупованих
і звільнених
територіях

Щодо щомісячної динаміки порушень, які стосуються вбивства й каліцтва дітей, можемо спостерігати зменшення (Таблиця 2)

Щомісячна динаміка порушення

Таблиця 2

Зменшення динаміки, на думку авторів огляду, викликано не тим, що збройні сили РФ стали зважати на норми міжнародного гуманітарного права, а, швидше за все, є наслідком локалізації бойових дій на територіях Донецької, Луганської, Миколаївської, Херсонської та Харківської областей.

Найбільші показники щодо загибелі та каліцтва дітей – у Донецької та Луганської областях, з 127 дітей, постраждалих за п'ятий місяць війни, 61 дитина – з Донбасу.

27-29 червня 2022 року збройні сили РФ і підконтрольні їм НЗФ обстріляли міста Красногорівка, Мар'їнка, Авдіївка, села Первомайське, Катеринівка, селище міського типу Новоукраїнка, міста Бахмут, Соледар, Часів Яр, села Павлівка Волноваського району і Олександрівка. Загинуло двоє цивільних, ще вісім поранено, серед них 5-річна дитина³.

3 джерело

3 липня окупанти обстріляли Добропілля Донецької області, щонайменше двоє загиблих та троє поранених. Серед поранених двоє дітей 4 та 7 років, повідомив голова Донецької ОВА Павло Кириленко.⁴

4 джерело

7-8 липня 2022 року армія РФ накрила щільним вогнем міста Сіверськ і Бахмут. Від снарядів окупантів поранено трьох осіб, серед них – 12-річний хлопчик.⁵

5 [джерело](#)

За слідчими даними, 9 липня 2022 року окупаційні війська РФ обстрілювали м. Костянтинівка ракетами й артилерією. Внаслідок ворожої атаки постраждала 12-річна дівчинка.⁶

6 [джерело](#)

12 липня в м. Сіверськ Донецької області внаслідок обстрілів поранено двоє хлопчиків 2 та 17 років. Дворічна дитина в тяжкому стані.⁷

7 [джерело](#)

15 липня під вогнем окупантів вкотре опинився Бахмутський район Донецької області. В с. Верхньокам'янське отримала поранення 14-річна дівчина, а в с. Свято-Покровське – 16-річна⁸.

8 [джерело](#)

Майже щоденно в районі бойових дій гине або отримує поранення двоє дітей.

Водночас збройні сили держави-агресора, порушуючи Женевські конвенції, обстрілюють цивільне населення областей України, де на цей час не відбуваються бойові дії і де немає воєнних цілей.

Прикладом такого порушення є обстріл високоточними ракетами типу «Калібр» 14 липня центру Вінниці, де розташовувалися лише цивільні об'єкти: офісні будівлі, медичний центр «Нейромед», багатоквартирні та приватні житлові будинки тощо.

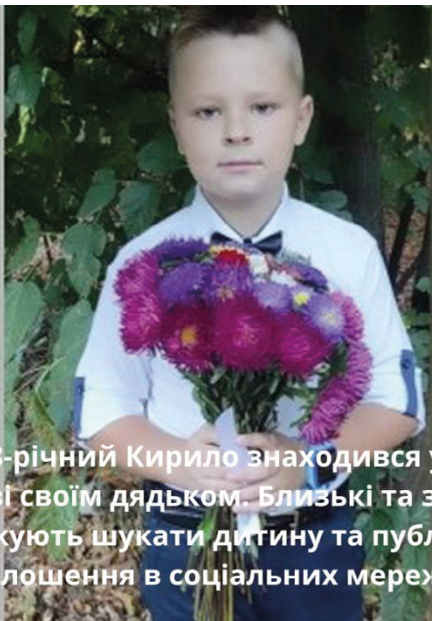
Внаслідок ракетного удару загинуло троє дітей – 4-річна дівчинка й двоє хлопчиків 7 і 8 років і 4 отримали поранення різної ступені важкості.

Ліза – 4-х річна дівчинка – йшла з мамою на заняття до логопеда. Один із хлопчиків у момент атаки проходив обстеження у медичному центрі. Він загинув разом із мамою.

Тіло загиблої Лізи на фото, поширеному ДСНС після ракетного удару по Вінниці 14 липня⁹

9 [джерело](#)

Інший чекав дядька в припаркованому авто й потрапив у вогняну пастку. Родича цього хлопчика відкинуло вибуховою хвилею, нині він госпіталізований.

на фото 8-річний Кирило знаходився у машині разом зі своїм дядьком. Близькі та знайомі продовжують шукати дитину та публікувати оголошення в соціальних мережах

На світлині 8-річний хлопчик Кирило, котрий на момент обстрілу був у машині.¹⁰

10 [джерело](#)

На світлині семирічний Максим разом із мамою Вікторією, які загинули від ракетного удару. Вони на той час перебували в «Нейромеді»¹¹

11 [джерело](#)

«До Львова доправили 8-річного Романа. Його мама загинула... У Польщі шукають лікарню, де займаються лікуваннями опіків такого типу, які має Рома» – про це 19 липня повідомив¹² голова Вінницької ОВА Сергій Борзов.

12 джерело

Принцип пропорційності, згадуваний вище, забороняє військові напади, якщо вони призвели до втрат – загибелі чи поранення цивільного населення чи до пошкодження цивільних об'єктів, що є надмірними у порівнянні з очікуваною прямою військовою перевагою від нападу.

Важко зрозуміти, яку військову перевагу отримала РФ, вбивши 3-х дітей та поранивши 4-х у центрі Вінниці прямими влучаннями високоточних ракет типу «Калібр».

Таким чином, в російсько-українській війні РФ свідомо порушує принципи, що відносяться до права війни:

- принцип обмеження по особам (цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають через військові операції);
- принцип обмеження по об'єктах (напади мають бути строго обмежені військовими об'єктами);
- принцип обмеження по засобах і методах ведення військових дій (забороняється використовувати проти будь-кого зброю або методи ведення військових дій, здатні заподіяти зайву шкоду чи надмірні страждання)

28 червня о п'ятій годині ранку прямими влучаннями ракетами у житлові будинки міста Очаків 4 дитини зазнали поранення - тримісячне немовля у комі, однорічна дитина та підлітки 13-ти й 16-ти років¹³.

13 джерело

27 червня внаслідок обстрілів Харкова й області до травматологічного відділення лікарні швидкої допомоги потрапило 5 дітей: 1 - в дуже тяжкому стані, 2 - тяжкий стан, 2 - середній стан тяжкості.¹⁴

14 джерело

1 липня, внаслідок нічного ракетного удару літаками стратегічної авіації Ту-22 у напрямку Чорного моря по Білгород-Дністровському району трьома ракетами Х-22 вражено багатоквартирний будинок і дві бази відпочинку. Загибло 2 дітей, отримали поранення 4 дитини та вагітна жінка, врятовано з-під завалів 3 дітей.¹⁵

15 джерело

9 липня близько 10:00 російські військові здійснили обстріл центральної частини Харкова. За попередніми даними, удар, ймовірно, було завдано балістичною ракетою «Іскандер». Внаслідок обстрілу поранено шістьох людей, серед них 12-річна дівчинка¹⁶.

16 джерело

11 липня за повідомленням голови Слідчого управління поліції Харківської області Сергія Болвінова окупанти обстріляли Київський, Салтівський і Основ'янський райони Харкова. За його даними, під вогонь потрапили ТЦ, житлові будинки й особисті машини місцевих жителів. *«На місцях обстрілів вилучено фрагменти снарядів РСЗВ Ураган. На даний момент відомо про 4 загиблих і 31 пораненого — з них двоє дітей», — повідомив він.*

Болвінов заявив, що двоє із загиблих — батько та 17-річний син, котрі перебували в автомобілі під час обстрілу. *«Пряме влучення. Вони їхали по довідку для хлопця, для вступу до ВНЗ. Від автомобіля та людей майже нічого не залишилося», — повідомив він подробиці трагедії.*

Світлина залишків автомобіля, де їхав 17-літній хлопець, який мріяв стати студентом¹⁷

17 джерело

Вранці 20 липня російські окупанти [обстріляли](#) Харків з «Урагану». Загинули троє людей біля зупинки транспорту, [серед них](#) 13-річний хлопець. Його 15-річна сестра [перебуває](#) у тяжкому стані.

13-річний Дмитро захоплювався бальними танцями, ходив на заняття разом зі старшою сестрою Ксенією (за життя 15-річної дівчини нині борються лікарі). Дмитро почав займатися танцями з восьми років. Брат із сестрою танцювали у парі.

«Вони спочатку окремо танцювали, він танцював із партнеркою — іншою дівчинкою. А тоді батьки вирішили, хоча сестра й старша на два роки... Зазвичай ми ставимо у пари дітей одного віку. Але батьки сказали — так буде зручно. Щоб збігалися тренування, змагання, щоб вони завжди були разом. У своїй віковій категорії на міських змаганнях вони посідали призові місця і перші» — розповіла тренерка дітей.

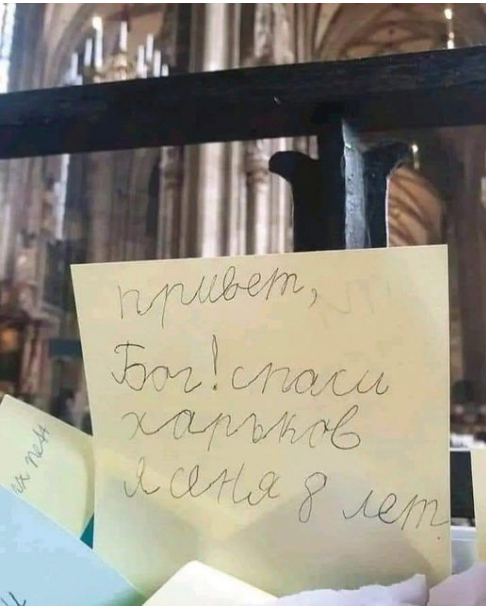

На світлині 13-річний брат і 15-річна сестра зі тренеркою танцювального клубу «Lisabond» Ольгою Лісняк.

Обмежений обсяг інформаційного огляду не дає можливості надати інформацію за усіма 127 зафіксованими «кейсами». Але кожен епізод – це brutальне порушення міжнародного права й міжнародного гуманітарного права, це зруйнована доля реальної дитини.

Українськи діти благають про допомогу. Два речення, написані рукою школяра, так розчулили дорослих користувачів мережі, що вони почали повторювати його в коментарях. Тут і там трапляються

повідомлення: **«Привіт, Боже. Врятуй Нікополь. Я – Аня, 42 роки», «Привіт, Боже! Врятуй Харків. Я – Саша, 51 рік»** та інші схожі прохання.

На світлині коротка записка 8-річного українця в Соборі святого Стефана у Відні з проханням врятувати Харків¹⁸.

НАПАДИ НА ШКОЛИ, ЛІКАРНІ ТА ЗАХИЩЕНИХ ОСІБ, ЯКІ ПОВ'ЯЗАНІ З НИМИ

До цих нападів належать такі напади на школи чи медичні установи, що призводять до повної або часткової руйнації цих об'єктів, а також інші посягання на нормальне функціонування цих об'єктів, як-от, їх окупація, обстріл або вибір в якості цілі з пропагандистською метою, або інші дії, спрямовані на заподіяння шкоди школам або медичним установам чи їхньому персоналу.

«Школа»: термін позначає освітній навчальний заклад або місце навчання. Навчальні заклади й місця навчання повинні бути інституційно визнані та відомі місцевому населенню як навчальні заклади й мати видимі межі.

Школи й лікарні – це мирні локації, де дітям надається захист навіть під час конфлікту. Будь-які школи й університети – діючі, закриті до кінця дня чи на свята, звільнені чи занедбані – є звичайними цивільними об'єктами.

Право кожної людини на освіту закріплено у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права. Найважливішими бенефіціарами цього права є діти, й воно додатково фіксується в Конвенції про права дитини, де докладно описано покладені на держави зобов'язання, дотримання яких вкрай необхідне для нормальної реалізації права на освіту. Але право на освіту мало важить, якщо учні не можуть спокійно відвідувати школу чи університет.

Абсолютно неприпустимо знищення шкіл й університетів з метою позбавлення протидіючих сторін збройних конфліктів можливості подальшого їх використання.

Відповідно до міжнародного гуманітарного права й школи, й лікарні є цивільними об'єктами, що охороняються, і тому на них поширюються гуманітарні принципи відмінності та пропорційності.

У праві збройних конфліктів (відоме як міжнародне гуманітарне право) також визнається важливість того, щоб під час збройних конфліктів діти могли навчатися. У ньому окремо наголошується на захисті дітей і на тому фактові, що освітні установи є звичайними цивільними об'єктами, які не можна атакувати, якщо тільки вони не перетворені на військові об'єкти.

Тим не менше, спостерігається зростаюча тенденція до нападів на школи й лікарні, що згубно позначається на дітях.

Агресор стверджує, що завдає ударів виключно по військовим об'єктам нашої країни. Водночас, Офіс Генерального прокурора, Міністерство освіти і науки зібрали численні факти та аргументи¹⁹ на спростування цих тверджень: російські війська руйнують школи й університети, дитсадки й дитячі будинки.

19 [джерело](#)

Станом на 24 липня 2022 року через бомбардування та обстріли збройними силами РФ з 14 873 навчальних закладів освіти пошкоджено 2138 закладів освіти, з них 221 зруйновано повністю, що складає біля 15 % від загальної кількості.

Динаміка знищення освітніх установ від початку повномасштабного вторгнення до 24 липня 2022 року є такою (таблиця 3)

Напади на заклади освіти станом на 24.07

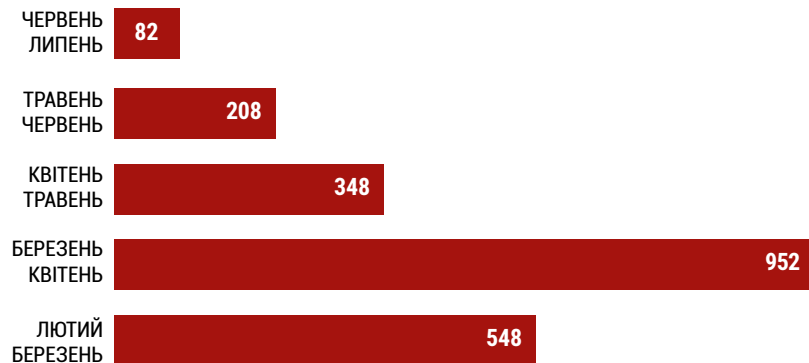
Таблиця 3

Щомісячно автори огляду фіксують динаміку порушення (Таблиця 4), за наданою таблицею руйнування та пошкодження закладів освіти зменшилось, але зараз спостерігається цілеспрямоване їх знищення.

Щомісячна динаміка порушення

Таблиця 4

■ станом на 24.07.2022

Наприклад, Харківська область посідає перше місце в Україні за кількістю пошкоджених і зруйнованих внаслідок обстрілів росіянами закладів освіти.

Збитки від зруйнованих через війну закладів освіти на Харківщині сягають десятків мільярдів гривень. Про це повідомив міністр освіти та науки України Сергій Шкарлет, котрий 13 липня приїхав до Харкова. За час війни під обстріл російських окупантів потрапили понад 500 закладів освіти в Харківській області: позашкільної, початкової, середньої, вищої. Як зазначив Сергій Шкарлет, це складає четверту частину пошкоджених або зруйнованих закладів освіти України. Зокрема, серед закладів загальної середньої освіти пошкоджено чи вщент зруйновано 223 із 715-ти установ.

Нагадаємо, [у Харкові через війну пошкоджено 21 заклад вищої освіти з 24-х](#). Під обстріл потрапив кожний дитячий садок, школа, також профтехзаклади й коледжі. Зокрема, окупанти обстріляли корпуси ХНУ ім. Каразіна, НТУ «ХПІ», Педагогічного університету, неодноразово – території Харківської зооветеринарної академії (тепер — ДБТУ), університету сільськогосподарського господарства, дуже постраждав аерокосмічний університет.

Епізоди пошкодження та руйнування закладів освіти за п'ятий місяць війни за регіонами:

ДОНЕЧЧИНА Й ЛУГАНЩИНА

- 29 червня _ за сутки окупанти обстріляли сім населених пунктів Донецчини, зруйновано 20 громадських об'єктів, серед яких житлові будинки, школа²⁰
- 3 липня _ Краматорськ двічі обстріляли зі Смерчів: поцілили у школу й територію дитсадка й поліклініки.²¹
- 9 липня _ чотири прильоти до Дружківки. За попередньою інформацією, це ракетний удар. Пошкоджено лікарню, палац культури, житлові будинки й дитячий майданчик.²²
- 11 липня _ У Бахмуті російська ракета пошкодила тамтешній спорткомплекс - трибуну, трибунні приміщення та манеж.²³
- 13 липня _ три ракетних удари виконано силами РФ по Константинівці. Зруйновані школа, промислове підприємство й приватні будинки на вулиці Партизанській.²⁴
- 17 липня _ У Константинівці росіяни обстріляли територію медичного коледжу — обсяги пошкоджень встановлюємо, інформація про постраждалих не надходила. У Соледарі внаслідок обстрілу зайнялася пожежа в місцевому центрі дитячої та юнацької творчості.²⁵
- 21 липня _ в Краматорське зруйновано 23-ю школу, також ушкоджено школу в Константинівці.²⁶
- 21 липня _ зруйновано школу в Бахмуті. На [відео](#)²⁷ наслідки бомбового удару по школі
- 22 липня _ внаслідок ворожого обстрілу зазнала пошкодження покрівля споруди й виникла пожежа у двох навчальних аудиторіях Бахмутського індустріального коледжу на площі 100 м.кв.²⁸
- 24 липня _ дві школи зруйнували російські окупанти у Константинівці та Бахмуті. Крім того, у Новодмитрівці від рашистського вогню постраждав дитячий садок.²⁹

20 [джерело](#)

21 [джерело](#)

22 [джерело](#)

23 [джерело](#)

24 [джерело](#)

25 [джерело](#)

26 [джерело](#)

27 [джерело](#)

28 [джерело](#)

29 [джерело](#)

СУМЩИНА

- 4 липня _ дві ракети були випущені з гелікоптера по Есманській територіальній громаді Сумської області, зруйновано приміщення школи.³⁰

30 [джерело](#)

ХАРКІВЩИНА

- 6 липня _ внаслідок обстрілу значної руйнації зазнала будівля навчального закладу Національного педагогічного університету імені Сковороди.³¹
- 7 липня _ російські окупанти запустили дві ракети по школі для дітей із порушенням зору у Харкові³²
- 10 липня _ внаслідок нічного авіаудару по Харкову зруйновано навчальний заклад і поранено 1 особу, – Харківська обласна прокуратура³³
- 11 липня _ зруйнована школа №78 в Слобідському районі Харкова³⁴
- 23 липня _ російські військові обстріляли с. Довжик Золочівської ОТГ Богодухівського району. Внаслідок обстрілу окупантів зруйновано єдиний навчальний заклад селища.³⁵

31 [джерело](#)

32 [джерело](#)

33 [джерело](#)

34 [джерело](#)

35 [джерело](#)

ДНІПРОПЕТРОВЩИНА

- 9-липня _ у Кривому Розі вороги внаслідок удару по центру житлової забудови мікрорайону Інгулець низкою касет ракет з «Урагану», пошкоджена школа³⁶
- 16 липня _ ударами з «Градів» пошкоджені школа й ПТУ у Нікополі³⁷.
- 18 липня _ Синельниківський район Дніпропетровської області – зруйновано фасад, дах, вибито 50 вікон місцевого ліцею.³⁸
- 22 липня_ Апостолово, ракети РФ зруйнували 3 школи міста

36 [джерело](#)

37 [джерело](#)

38 [джерело](#)

МИКОЛАЇВЩИНА

- 2 липня _ внаслідок влучання боєприпасів й уламків від них виникла пожежа спортивної бази Будинку культури у смт Первомайське Миколаївського району.³⁹
- 15 липня _ внаслідок ракетного обстрілу зазнав пошкоджень Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського⁴⁰
- 23 липня _ від вибухової хвилі та уламків зазнали пошкоджень два міські заклади освіти у Миколаєві⁴¹

39 [джерело](#)

40 [джерело](#)

41 [джерело](#)

ОДЕЩИНА

- 19 липня _ внаслідок ракетного обстрілу с. Дачне Одеської області пошкоджено території школи й будинку культури⁴²

42 джерело

Від початку повномасштабного вторгнення напади й загрози нападів на освітні установи створюють карколомну ситуацію в Україні щодо реалізації права на освіту українських учнів. Освіта перестає бути доступною, навчальні заклади не в змозі функціонувати, працівники освіти і учні не приходять туди, побоюючись за безпеку. Руйнування закладів освіти у невеличких містах і селищах взагалі позбавляє дітей права на освіту, тому що найчастіше це єдині заклади освіти у таких населених пунктах. А відсутність інтернету унеможливорює дистанційне навчання.

На світлині Краматорськ школа № 23

Світлина школи після обстрілу Донецчини 24 липня

На світлині школа селища міського типу Есмань

На світлині школа № 134 м. Харків

На світлині школа с. Дачне,
Одеської області

На світлині зруйнована школа у
с. Довжик
Золочівської ОТГ

На світлині пожежа у спортивній
базі Будинку культури у
смт Первомайське

*Світлина ЗОШ № 23
м. Краматорськ*

*На світлині Миколаївський національний університет імені
В. О. Сухомлинського*

ВИКРАДЕННЯ ТА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ДІТЕЙ

Ситуація з викраденням і незаконним переміщенням дітей України на п'ятому місяці війни залишається критичною та невизначеною.

Як стверджує радниця-уповноважена президента України з прав дитини **Дар'я Герасимчук**: *«Зараз у відкритих джерелах російська влада озвучує цифру 350 тисяч нібито “евакуйованих” до російської федерації дітей»*⁴³. Також вона зауважила, що наразі не можна точно сказати, скільки дітей із супроводом чи без російські агресори або примусово перемістили на тимчасово окуповані Росією території Донецької, Луганської, Херсонської областей і Автономної Республіки Крим, або депортували до Російської Федерації.

43 [джерело](#)

Національне інформаційне бюро зафіксувало депортацію понад 5911 дітей до Росії, але реальна кількість більша. Про це на брифінгу у Медіацентрі Україна – Укрінформ повідомила заступниця міністра внутрішніх справ Катерина Павліченко⁴⁴.

44 [джерело](#)

За інформацією ГО Регіонального центру прав людини (RCHR)⁴⁵, станом на середину липня 2022 року Російська Федерація депортувала на власну територію 234 тисячі українських дітей. Щонайменше 2389 з них є дітьми-сиротами, дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також дітьми, які, через хронічні захворювання, проживали станом на 24 лютого 2022 року в закладах цілодобового перебування. Серед депортованих неповнолітніх є ті, чий батьки чи були вбиті російськими військовими, чи не пройшли т.зв. «фільтраційні табори».

45 [джерело](#)

Як повідомляє Катерина Рашевська, юристка Регіонального центру прав людини (RCHR): *«Російська Федерація депортувала українських дітей до 57 регіонів, серед яких – райони Крайньої Півночі, які є не лише віддаленими на кілька тисяч кілометрів від місця постійного*

проживання неповнолітніх, але й значно відрізняються від нього за кліматичними умовами. Держава-агресорка також інституціону-вала та пришвидшила процес передачі українських дітей на вихо-вання в російські сім'ї. Згадані дії мають ознаки геноциду української нації та заохочуються безпосередньо В. Путіним, провладною пар-тією "Єдина Росія", а також Уповноваженою Президента РФ з прав дитини Марією Львовою-Біловою. "Привласнення" українських дітей стимулюється як шляхом поширення російської пропаганди, так і фінансово - через видатки з місцевих бюджетів родинам, які взяли на виховання "сиріт з Донбасу". При цьому варто підкресли-ти, що неповнолітніх депортували не лише з Донецької та Луган-ської областей, а з 9 тимчасово окупованих регіонів України. Біль-ше того, серед вихованців закладів цілодобового утримання - 95% мають біологічних батьків, а, відтак, сиротами не є. Тим не менше, станом на кінець червня 2022 року, щонайменше, 127 українських дітей було передано під опіку в російські сім'ї»⁴⁶.

46 джерело

Всупереч того, що незаконне переміщення дітей з України відбуваєть-ся вже 9 рік, єдиного механізму повернення дітей немає.

Дар'я Герасимчук поінформувала, що питання повернення та пошуку дітей, депортованих Російською Федерацією з України, обговорюється через посередників, оскільки українська сторона не має доступу ані на тимчасово окуповані території, ані на територію Російської Феде-рації, пошукові дії проводять міжнародні організації, які мають мандат на такий вид діяльності. За її словами, Україна у питанні пошуку дітей співпрацює з Міжнародним Червоним Хрестом, з ЮНІСЕФ та іншими організаціями, які в той чи інший спосіб долучаються до цього проце-су. Задля координації зусиль на національному й міжнародному рів-нях була створена робоча група при Офісі Президента України щодо життя та безпеки дітей у воєнний і післявоєнний часи.

«1 серпня з'явиться єдина інформаційна платформа "Діти війни", на якій буде зібрана і щоденно оновлюватиметься вся інформація, вся статистика щодо дітей під час війни в Україні. І там буде ба-гато можливостей для громадян і багато чіткої інформації для журналістів іноземних і українських...», - повідомила Герасимчук⁴⁷.

47 джерело

Протягом п'ятого місяця кількість повернутих дітей, яких незаконно депортувала й вивезла Російська Федерація, **збільшилась до 47 осіб**. Але у порівнянні з кількістю тих, хто перебуває зараз у РФ, ця цифра катастрофічно неспіврозмірна.

Водночас практика незаконного усиновлення дітей з Донбасу російськими сім'ями не припиняється. 14 липня губернатор московської області Воробйов анонсував завершення процедури «передачі 9 дітей з “ДНР” під опіку родинам з Підмосков'я»⁴⁸.

48 джерело

7 липня Владислав Буряк, котрий був заручником російських військових 90 днів, нарешті став вільним. Увесь цей час його батько Олег Буряк, очільник Запорізької райдержадміністрації, проводив публічну акцію з його порятунку. (інтерв'ю після звільнення)

На світлині перші хвилини зустрічі Олега Буряка із сином Владиславом після звільнення із заручників⁴⁹

49 джерело

Також в червні-липні з окупованих територій надходили повідомлення про залякування батьків щодо примусового вилучення дітей у разі відмови від «російської освіти». Про це повідомляє міський голова Мелітополя **Іван Федоров**: «...останні два тижні рашисти чітко декларують свої наміри: ті діти й батьки, які не віддають своїх дітей до школи, яку намагаються організувати рашисти, в таких батьків будуть забирати батьківські права. Я не уявляю, як це буде відбуватися в реальному житті»⁵⁰.

50 джерело

Адже такі дії росіян є безсумнівним порушенням міжнародного гуманітарного права й міжнародного права прав людини й мають ознаки геноциду українців, тобто це планові послідовні кроки, спрямовані на винищення нації.

ВІДМОВА У ДОСТУПІ ДО ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Це порушення полягає у навмисному блокуванні сторонами конфлікту надходження чи у перешкоджанні проходженню гуманітарної допомоги, необхідної для виживання дітей, включно з умисним створенням перешкод для доставки надзвичайної допомоги, як це передбачено у Женевських конвенціях, і створенням значних перепон, що заважають гуманітарним або іншим відповідним організаціям отримати доступ до потерпілих дітей і надати їм допомогу у ситуаціях збройного конфлікту. Відмову в доступі слід оцінювати з точки зору доступу дітей до допомоги, а також з позиції здатності гуманітарних установ отримати доступ до вразливих груп населення, передусім дітей.

На п'ятому місяці війни це порушення набуло нового сенсу – це відмова з боку окупантів на виїзд з окупованих територій цивільних осіб, зокрема дітей.

Переконливим прикладом є становище на блокпостах Василівки (Запорізька область). Через важку гуманітарну ситуацію та відсутність безпеки на тимчасово окупованих територіях, серед населення існує масовий запит на виїзд, але потрапити на підконтрольну територію України дуже складно.

За словами мера міста Мелітополь Івана Федорова в ефірі телемарафону 19 липня⁵¹: *«Люди масово виїжджають, але ворог постійно цьому заважає. На сьогоднішній ранок у місті Василівка – це лінія бойового зіткнення – зібралося 720 автівок, яким не давали проїхати, бо їх не пропускають окупанти».*

51 [джерело](#)

Мер Мелітополя відмітив, що на блокпостах окупанти обшуковують мешканців, з метою знайти й відібрати гроші та коштовні речі.

«Два дні тому у нас був випадок, коли із Запоріжжя до міста Мелітополя за допомогою волонтерів, ми передавали ліки для дітей, хворих на муковісцидоз – це рідке орфанне захворювання і без цих

ліків діти не можуть жити. Але рашисти на блокпосту викрали ці медикаменти», – сказав Федоров.

Він додав, що, крім того, окупанти використовують блокпости як можливість для себе отримати додаткові кошти, тому вимагають хабарі. *«Сьогодні проїзд без черги через блокпост на Василівці коштує від 100 доларів до 500. Це факт, підтверджений факт – сьогодні так можна проїхати», – зазначив Федоров.*

Мер Мелітополя переконаний, що окупанти навмисно створюють ситуацію зі скупченням цивільних людей в одному місті.

«Вони використовують їх як «живий щит». Вони навмисно їх скучують у Василівці, щоб нашим збройним силам було тяжче робити контрнаступ», – акцентував Федоров.

Скрутна ситуація склалася в липні зі встановленням режиму припинення вогню та організацією гуманітарного коридору до Святогірської Лаври, розташованої на березі річки Сіверський Донець Донецької області. Починаючи з червня, Святогірська лавра зазнає постійних артилерійських обстрілів боку російських військових.

За повідомленням Головного управління розвідки Міністерства оборони України⁵² на території Лаври станом на 14 липня перебувають до 600 мирних жителів, серед них більш ніж 50 дітей, зокрема немовлят. Близько 70% з них – паломники й місцеві жителі, які намагалися знайти притулок від обстрілів. Значна частина паломників прибула на прощу ще до початку активних бойових дій. *«У подальшому через активні бойові дії мирні жителі не змогли евакуюватися у безпечне місце й звернулися з проханням про організацію безпечного коридору», – зазначено в повідомленні.*

52 джерело

16 липня зусиллями ГУР МО, за сприянням народних депутатів України, з території Святогірської Лаври вдалося евакуювати групу мирних мешканців. Це родина, яка переховувалась в стінах Лаври від постійних артилерійських обстрілів з боку окупантів: батько, мати та троє дітей. До того ж, наймолодша дитина народилась на території Лаври кілька днів до того⁵³.

53 джерело

На межі гуманітарної катастрофи на п'ятому місяці війни опинилась Донеччина, там тривають активні бойові дії, майже повністю зруйнована інфраструктура, люди ризикують щосекунди потрапити під об-

стріли. За словами віце-прем'єрки Ірини Верещук, у Донецькій області зараз перебуває 52 тисячі дітей, і «не можна наражати їх на смертельну небезпеку в зимовий період - без тепла, без світла, без можливості обігріти»⁵⁴.

54 [джерело](#)

Також, за відомостями поліції, у населених пунктах безпосередньо поблизу лінії вогню залишаються понад 470 багатодітних родин, в яких виховується 1672 дитини. Найбільше – у Торецьку й Великій Новосілці⁵⁵.

55 [джерело](#)

Уряд планує запровадити відповідно до [33-ї статті Кодексу про цивільний захист населення](#) обов'язкову евакуацію. 131 родина, де виховується 477 дітей, вже виявила бажання евакуюватися.

ЗГВАЛТУВАННЯ ТА ІНШІ ФОРМИ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ

23 липня з ініціативи першої леді України Олени Зеленської відбувся другий Саміт перших леді та джентльменів.

Під час Саміту спецпредставниця Генсека ООН з питань сексуального насильства в умовах конфліктів Праміла Паттен підтвердила факти згвалтувань, скоєних російськими військовими в Україні. За її словами: *«З 24 лютого ООН отримала понад 150 звинувачень у сексуальному насильстві, скоєному проти жінок, дітей і чоловіків. Це згвалтування під дулами автоматів у присутності членів родини як наслідки атаки України російськими військами»,* — сказала вона. Паттен зауважила, що ця кількість повідомлень — «лише верхівка айсберга».

Внаслідок сенситивності та драматичності цього порушення автори огляду не наводять особисті «кейси» жертв.

